

mana sellainen heikkoluonteinen, ulkonaisesti mahtava herra, joksi hänet voi kuvitellakin, ja saavutti tämä Kurki, hieman pateettista alkuotetta lukuunottamatta, loppunäytöksissä sisäisin keinoin ilmentyvän henkilön, jonka taistelu sovituksen ja suuren rakkauden puolesta muodostui täysin uskottavaksi. Teatterin omista näyttelijöistä kohosi kuitenkin ennenmuuta Vappu Elo Elinana suurimpaan taiteelliseen kypsyyteen jatkaen täten „Ilomäkeläisissä” alkamaansa sarjaa. Vaikka Elina onkin jätetty melkoisen valjuksi, niin sitenkin sai Vappu Elo siihen niin paljon tunnetta ja tosipitoista eläytymistä, joka ilmeni luonnollisena herkkyytenä, että sitä on pidettävä illan parhaimpiin kuuluvana saavutuksena. Elinan osaa antaa tuskin mahdollisuuksia enempään kuin mihin Vappu Elo pääsi. Hänen taiteellinen valmeutensa alkaa olla jo täysin hallittua, nuoren näyttelijättären kehityskaari on kohonnut jatkuvasti, kyeten herkkiin ja teennäisyydestä ilahduttavan vapaisiin ilmennyksiin. Kaarlo Kytö Uolevina oli ottanut tehtävänsä kovin ihanteelliselta kannalta yksinpä naamioitusta myöten, mikä seikka yhdessä hänen lausunnallisen koristeellisuutensa kanssa teki Uolevista epämiehekkään olennon, jolla ei ole todellisuuden kanssa paljoakaan tekemistä. Viides näytös oli kuitenkin hänenkin osaltaan hyvin tavattu tunnel-

Kaarlo Kytön vierailunäytäntö

Jyväskylän Työväen Näyttämöllä eilen.

Jyväskylän Työväen Näyttämöllä esitettiin eilen illalla näyttelijä Kaarlo Kytön vierailunäytäntönä operetti »Keskijön tango», jossa vierailija esiintyi päätehtävässä.

Kaarlo Kytö osittautui maineensa veroiseksi, maamme tämän hetken operettinäyttelijöistä ensimmäiseksi. Hänen laulunsa soi kauniina, taipuisana ja voimakkaana, salin täyteisenä. Ja näyttämöllisesti hän oli samalla tasolla. Hänessä on ennenkaikkeaa reilua miehekkyyttä, jota ominaisuutta operettisarjankarit eivät läheskään aina omaa. Hra Kytö joutuikin pitkin iltaa jatkuvien, voimakkaitten suosionosoitusten kohteeksi, jotka puhkesivat tämän tästä kesken esityksenkin. Paljon kukkia.

Kaarlo Kytön mukanaolo innoitti toisiakin näyttelijöitä tavallista parempaan suoritukseen, joten illasta muodostui siis oloissamme harvinaisen miellyttävä teatteri-ilta. Toivottavaa olisi, että hra Kytö vastaisuudessaakin muistaisi Jyväskylää vierailullaan, sillä täällä, kuten kaikkialla muuallakin missä hän on esiintynyt, on hän saavuttanut yleisön yksimielisen tunnustuksen ja suosion.

Tamperelaisvierailu Työväen Näyttämöllä.

Tiistai-iltana oli Porin Työväen Näyttämöllä tavallista kiintoisampi vierailunäytäntö. Tällöin Tampereen Työväen Teatterin tunnetut näyttelijät Kaarlo Kytö ja Matti Lehtelä antoivat esiintymisellään harvinaista loistoa operetti »Bajadeerille».

Täköläinen teatteriyleisö odotti tätä vierailua sangen suurella mielenkiinnolla eikä suinkaan syyttä, sillä ovathan Kytön ja Lehtelän nimet kyllin tunnettuja näyttämöä harrastavien keskuudessa. Ja onhan ensiksimmäinen kerran aikaisemminkin käynyt paikkakunnallamme, vierailen operetissa »Rakas univormu» ja jälkimmäinen on esittänyt itsensä täköläiselle yleisölle »Siltalan pehtorin» rehevänä Aarettina, joten yleisön ei tarvinnut pelätä menettämisen vaaraa. Katsomo olikin kansoitettu viimeistä sijaa myöden. Vierailijain esitykset muodostuivat myös odotuksen mukaisiksi. Kaarlo Kytön teräsointuinen tenori soi voimakkaana ja melko eheänä. Tekstin lausunta on selvää, joten hänen Radjaminsa vaikutti varsin miellyttävältä. Toivottavasti saamme joskus tavata hänet operetissa, jossa ulkoinen rutiini pääsee paremmin oikeuksiinsa. Matti Lehtelän Napoleon oli niinkään ensiluokkaisen mehukas. L. oli kirjaimellisesti irti maasta koko esityksensä ajan, kuten operettikomento hänen kohdallaan vaatikin ja tämän lisäksi huvitti yleisöä suuresti elävillä silmillään ja mainiolla replikoinnillaan.

Salintäyteinen yleisö oli erittäin kiitollista, palkiten esitykset voimakkailla suosionosoituksilla. Useimmat näyttelijöistä saivat kukkia. Vierailijat erikoisen runsaasti.

A. J.

ensi-ilta lauantaina Työväen Teatterissa.

„Kreivitär Marizan” erinomainen
esitys ihastutti yleisöä.

Tassilo (Kaarlo Kytö) ja Maritza
(Enni Rekola.)

Kevätkauden vakavan ja arvokkaan ensi-iltaohjelmiston jatkoksi oli Tampereen Työväen Teatteri viime lauantaiksi valmistanut operettiensillan, jolloin esitettiin Emmerich Kalmanin „Kreivitär Mariza”. Tämä operetti on muutamia vuosia sitten ollut teatterin ohjelmistossa ja kysymyksessä siis oli tavallaan uusinta useimpien osien ollessa entisissä käsissä. Mutta koko operetti oli kuitenkin nyt harjoitettu uudelleen alusta alkaen, lavastus oli kokonaan uutta, samoin tanssit.

„Kreivitär Mariza” on Kalmanin kaikkein parhaita operetteja, sillä vaikka sen monet melodiat kuulostavatkin tutuilta — m. m. „Mustalaisruhtinattaren” eräitä aiheita on toisinnettu — niin on Kalman kuitenkin säveltänyt „Marizan” riemukkaan luomisenilon vallassa, ja tulos on ollut korvaa hivelevä ja mieltä kiehtova, eikä musiikissa voi sanoa olevan yhtään kuollutta kohtaa. Sen kauniit melodiat perustuvat unkarilaisiin säveliin ja mustalaismuusiikkiin ja sellaisena on sen musiikki värikästä ja eloisaa joukossa riittävä annos sentimentaalisuuttakin, sanalla sanoen: oikeata suuren yleisön maun mukaista musiikkia. Ja mitäpä operetilta enempiä vaaditaankaan. „Kreivitär Mariza” on sisällöltäänkin — tekstistään vastaa kompus Julius Brammer ja Alfred Grünwald — harvinaisen hupainen ja onnistunut. Juoneltaan se suuresti muistuttaa „Siltalan pehtoria”, mutta „kuumaverisempään” ilmapäiriin, romanialaiseen ympäristöön sijoitettuna sen tekotavassa on enemmän vilkkautta ja vauhtia.

Teatterin esitys tarjosi oikeastaan yllätyksen, vaikka sen operettiesitysten hyvyys onkin tietty asia. Hienoinen varaus uusintaesityksen „paikkauksista” kävi heti alusta tarpeettomaksi, sillä jo lapsiparven veikeä esiintyminen tilanhoitajan ihailijana antoi valloittavan alkusäväyksen koko esitykselle, joka sitten loppuun saakka kulki välittömän ja riemukkaan vapauttavan tunnelman vallitsessa ilman liikoja tunteilemisiä pysyen myöskin komiikassa liioittelun onnel-

lisesti väistävänä, mutta silti herkullisen rehevänä. Yhteisnäyttelemisessä oli vauhtia ja pirteyttä ja joukko-kohtaukset sujuivat luistavasti. Harjoitusajan lyhydestä kielivät vain toisin paikoin hieman kankeahkosti menneet tanssit. Tästä nautintorikkaasta esityksestä ansaitsee johtaja Kosti Elo suuret kiitokset, joka kohdistuu myöskin kapellimestari Einari Halmeeseen, lavastaja Jussi Kariin ja tanssien ohjaajaan Kaarlo Eroseen. Erikoisesti voi panna merkille kauniisti soittavan suurennetun orkesterin huolellisen säestyksen ja muhkeat kuorot.

Lisa (Elna Hellman) ja Koloman
(Hugo Makkonen).

Nimiosaa, kreivitär Marizaa esitti teatterin nuori operettidiiva Enni Rekola kaikki tähänastiset saavutuksensa ylittäen. Todettakoon jälleen, että hän kehittyi osa osalta myöskin näyttämöllisessä varmuudessa. Mariza onkin nti Rekolalle hänen nykyisessä kehitysvaiheessaan erinomaisen sopiva osa, koska sen rakkausjuttukaan ei kulje sentimentaalisuuden salakarien kautta, vaan edellyttää reippautta ja vallatonta hupailua, johon nti Rekolan temperamentti näyttää hyvin luontuvan. Valitettavasti oli hänen äänensä tilapäisesti käheä ja rasittunut, niin ettei hän tällä kertaa päässyt laullisesti erikoisemmin loistamaan. — Kaarlo Kytön tilanhoitaja-kreivi Tassilo oli aivan erinomainen suoritustaan. Tämänlaisessa sydämellisen herttaisessa rakastajatehtävässä, jossa suuri paatos ja paisuttelemisen pilaisi kaiken, on hra Kytö suorastaan voitattoman. Ja kun tuota luonnekuvaa oli tukemassa ihailtava varmuus ja komea laulu, voimme merkitä Tassilon hra Kytön parhaimpiin operetti-osiin kuuluvaksi. — Hugo Makkonen oli myöskin osannut ottaa „hieman lyhytjärkisen” siiankasvattajaparooni Koloman Zsupaninsa oikealta kannalta, siinä oli vilkkautta ja riemukasta komiikkaa riittämiin. — Elna Hellman kreivitär Lisan vähemmän sanovassa osassa oli herttainen ja välitön kuten aina ja „toinen pari”, Hellman ja Makkonen, saikin aina esiintyessään ilon irti. — Väinö Luutosen itserakkaana ruhti-

van, mutta muuten oli hänenkin suorituksensa hauska ja kokonaisvaikutusta tukeva. — Erittäin hauskan parin muodostivat Lyyli Erjakkä ruhtinatar Rozenana ja Yrjö Roine hänen kamaripalvelijanaan. Ensiksimainittu sai vähäisestä osastaan irti runsain määrin „aristokraattista” koomillisuutta ja jälkimmäinen hänen „sijaiskärsijänään” laususkeli näytelmäreplikkejä niin osuvasti, että sai ansaitut aploodit kesken esityksen. Sivumennen sanoen toivoisi Roine enemmän käytettävän tämänluontoisiin tehtäviin. — Irma Wikström lauloi kauniisti ja jopa loisteliaasti mustalaisyttöjen laulut. Hän ja rva Hellman tulevat vuorottelemaan osissaan. — Pienempiä osia hoitelivat Kusti Sala, Ture Junntu, Bertta Tammelin ja Pentti Viljanen.

Yleisö, jota ei ollut aivan täyttä huonetta, tuntui olevan esitykseen erittäin ihastunutta ja jokaisen kohtauksen jälkeen saivat pääosien esittäjät kättentaputuksia, jotka esityksen lopussa paisuivat erittäin voimakkaiksi. Kukkiakin jaettiin. Varmaankin pystyy „Mariza” voitokkaaseen kilpailuun kevätäänkin kanssa pitkän aikaa.

Y. V.

Kenraali Heikkilä Kansanteatterissa.

Simo Penttilä: Ferguzan kukka ja kenraali.

Mainehikas kenraaliluutnantti T. J. A. Heikkilä, jolla nykyaikaisen suomalaisen seikkailijan prototyypinä on jo ehtinyt olla suorastaan koulukuntaa luova vaikutus seikkailukirjallisuudessamme, on nyt esittäytynyt oikein elävänä näyttämöhahmona monille ihailijoilleen, kun Simo Penttilän "Ferguzan kukka ja kenraali", joka jo aikaisemmin on esitetty Tampereella ja Porissa, eilen ensi kerran joutui helsinkiläiseen ramppivaloon. Tuttavuutta odotettiin katsomon puolella ilmeisellä innostuksella, siitäkään huolimatta, että kokemukset kirjallisuuden tunnettujen romaanihenkilöiden dramatisoinneista eivät aina ole olleet roh-

kaisevia. Tällaiset kokemukset selittävät ennakkoepäilyksen, vastaisiko näyttämövalaistuksessa esiintyvä kenraaliluutnantti, "herra ja ylhäisyys", sitä selväpiirteistä mielikuvaa, jonka varmaan Simo Penttilän jokainen uskollinen lukija on itselleen luonut Meksikon kolmannen armeijakunnan komentajasta ja Sonoran sotilaskuvernööristä sekä hänen "eksoottisesta" ympäristöstään.

Simo Penttilä liikkuu ensikertalaiseksi tottuneesti myös draaman alalla ja eräät hänen näyttämölliset otteensa, niinkuin esim. kenraalin tulo ensimmäisen näytöksen lopussa, olivat tehon kannalta taitavasti lasketut. Usein muu-

loinkin havaitsi, että kirjailija on osannut käyttää hyväkseen näyttämöllisiä keinoja ja luoda niiden avulla todellisia jymyvaikutuksia. Mutta itse näytelmän seikkailujuoneen nähden olisi ehkä toivonut suurempaa kiinteyttä ja keskitystä. Meksikolaiseen ympäristöön ja elämään hän on taas eläytynyt niin perusteellisesti, ettei vaikutelma voinut olla muuta kuin hyvin illusoorinen ja uskottava. Etnografinen paikallisväritys oli oikeastaan niin runsas, että katsojalla voi väliin olla vaikeata päästä perille kaikkien espanjankielisten nimitysten merkityksestä, mikä seikka ehkä jossakin määrin häiritsi myös näytelmän juonen seuraamista.

"Ferguzan kukka ja kenraali" on seikkailukomedia. Sen seikkailujuoni on käsitelty sillä humoristisella ja räiskähtelevän hauskalla tavalla, joka on varmaan pätevimpiä selityksiä Penttilän kestävään yleisösuosioon seikkailuromaanien kirjoittajana. Ainakin Kansanteatterin esityksessä huvittava puoli oli ehdottomasti etualalla seikkailujuonen rinnalla. Juonen kireät kohdat laukesivat iloiseksi farssiksi ja yleisö vastasi kiitollisesti ja välittömästi näyttämön sanoihin ja tekoihin Simo Penttilän antaessa humoristiselle minäniä vapaita ohjat. Esikoisnäytelmän perusteella uskoisinkin, ettei Simo Penttilän tarvitsisi katua yritystään luoda puhdas farssi, ala, jolla meillä ei ole liikaa ainakaan onnistuneita yrittäjiä. Sillä "Ferguzan kukka ja kenraali" on ennen kaikkea hauska näytelmä, mikä seikka mielestäni viitoittaa Simo Penttilälle selvän tien näytelmäkirjailijana.

Kansanteatterin yleisesityksestä vastasi Hugo Hytönen, joka onnistuneesti oli luonut näyttämölle aidon tunnelman, jossa jännitysmomentit vuorottelivat humorististen tilanteiden kanssa. Ohjaus oli ehkä liikaakin toisinaan pyrkinyt tehon tavoitteluun toiminnan nyky-

sekä tarkoituksenmukainen että meksikolaisesti romanttinen. Kenraaliluutnantin osassa esiintyi Kaarlo Kytö, joka näytteli sen irtonaisesti ja vauhdikkaasti. Hänen kenraalissaan oli sekä ulkonaista komeutta että tartuttavaa lennokkuutta ja riittävästi myös kenraali Heikkilän henkiseen olemukseen kuuluvaa itserakasta mahtipontta. Kenraalin uskollisten adjutanttien don Silvion ja don Estebanin osat olivat Jalmari Rinteen ja Leo Lähteenmäen hallussa. Olisi ehkä toivonut, että heidän alkuperäistä meksikolaisuuttaan olisi enemmän korostettu itse päähenkilön pohjoismaisen tyylin vastakohtana, mutta sinänsä he olivat näyttämön hauskin pari. Kunniakuuluu ennenkaikkea Lähteenmälle, jonka juopohko, sievistelevä luutnantti oli varsinainen ilon ylläpitäjä. Hänen roolinsa on kyllä siinä suhteessa kiitollinen, mutta myöntää täytyy, että Lähteenmäki teki siitä aivan verrattoman iloisen luoman. Dona Lolan, meksikolaisen kaunottaren mantillaa kantoi Martta Kontula. Ulkonaisesti kaunis ilmestys, mutta hiukan suurempi määrä salaperäisyyttä ja temperamenttia ei olisi ollut haitaksi. Mayordomosta teki Kaarlo Angerkoski hänelle ominaisin niukoin ja säästeliäin keinoin uskottavan konnan. Jallu Syrjänen oli liian pehmeän porvarillinen hienona don Jaimeina. Kaarlo Saarnio teki minkä voi hieinan hämärästä ja näytelmään löyhästi liittyvästä amerikkalaisen asekauppiaan osasta. Elsa Rantalainen oli huvittava neekeriduenna.

Ensi-iltayleisön suosio kasvoi näytös näytökseltä. Siitä saivat runsaasti osansa sekä näyttelijät että myös kirjailija, joka kutsuttuna lopuksi tuli lavalle ottamaan vastaan runsaat kukkansa ja teatterinjohdon onnittelet, jotka joht. Eino Salmelainen esitti. Ensi-illan perusteella voi ennustaa Simo Penttilän esikoisnäytelmälle pitkää ikää.

Suomen
Kun

insk urpre
t
Det pseudonym
Penttilä tord
allmänheten var
finsktalande där
mannen till en
obestridlig popul
böcker figurerar
viss generalöjtn
Finland — äve
1 stor skala. b
gisk romantik
samma Heikkil
tyrskomedi, var
sin fabulerings
Stycket bär de
zan kukka ja
premiär på K
Författarn
känd för en
mande och
Gårdagens p
förlagd till M
hopmixad av
malt höra ge
bovar och
fanns onda v
ligt nät av r
motiv av hän
av eldig kär
bara förtjusn
sparats på i
inte säga sp
beträffar, up
kännbarare
tiden den b
skulle sluta
tiska koncent
säkert vunnit
sista akten.
spökeriet är
för länge.
hjältens stor
Lola.
Men som
åskådarna er
mer än spän
hidrogo verk
som en spr
blond — m
Kaarlo Kyt
ten med fre
respektabel t
Jalmari Ri
Martta Ko
skön och int
och ansträn
till en del h
jerna för m
hetens duen
nen en bre
manga goda
rövarromanti
sta ledet ut
j ä n e n och
Regin va
hade omsorg
de roande p
kade i mitt
oklar. Bifal
akten närap
ning av förf
både till ho

Insk upremiär på Kansanteatteri.

Det pseudonyma författarnamnet Simo Penttilä torde för den svensktalande allmänheten vara ganska nytt. För den finsktalande däremot anger det upphovsmannen till en rad äventyrsböcker av obestridlig popularitet. I en del av dessa böcker figurerar som gemensam hjälte en viss generallöjtnant T. J. A. Heikkilä från Finland — äventyrare och kvinnotjusare i stor skala, braverande kondottiär, krigisk romantiker och karlakt. Denna samma Heikkilä är hjälten i den äventyrskomedi, vari författaren nu utnyttjat sin fabuleringsgåva i dramatiskt syfte. Stycket bär den något långa titeln Ferguzan kukka ja kenraali och hade i går upremiär på Kansanteatteri.

Författaren Penttilä är i allmänhet känd för en stark förkärlek för främmande och möjligast exotiska miljöer. Gårdagens premiärpjäs hade handlingen förlagd till Mexiko. För övrigt var den hopmixad av ingredienser, som av gammalt höra genren till. Där fanns svarta bovar och undersköna kvinnor. Där fanns onda viljor som spunno ett trassligt nät av ränker och försåt, där fanns motiv av hämnd och vinningslystnad och av eldig kärlek. Och till publikens hörbara förtjusning hade där inte heller sparats på inslag av skämtsam, för att inte säga sprallig art. Vad spänningen beträffar, uppväckte den knappast några kännbarare rysningar. Man hade hela tiden den bestämda känslan, att allt skulle sluta bra. Och vad den dramatiska koncentrationen angår hade stycket säkert vunnit på ett par förkortningar i sista akten. Don Estebans fjantande med spökeriet är roligt i början men drar ut för länge. Det sistnämnda gör också hjälten stora självbekännelse för Donna Lola.

Men som helhet sett beredde stycket åskådarna en mycket rolig afton — rolig mer än spännande. Till detta resultat bidro verksamt Leo Lähteenmäki som en sprallig — och häpnadsväckande blond — mexikansk löjtnant och så Kaarlo Kytö, som förkroppsligade hjälten med frejdig fart och karlag. Som respektabel trea slöt sig till de nämnda Jalmari Rinne som hjälten adjutant. Martta Kontula som hjälten var skön och intensiv, men på ett litet gjort och ansträngt sätt. Måhända låg felet till en del hos masken, där de breda linjerna för mycket övervägde. Som skönheters duenna gjorde Elsa Rantalainen en bred och rolig typ, som gav oss många goda skratt. För övrigt bjöds där rövarromantik av skilda grader, i främsta ledet utvecklade av herrarna Jallu Syrjänen och Kaarlo Angerkoski.

Regin var Hugo Kytönens och hade omsorgsfullt tillvaratagit åtminstone de roande poängerna. Dekorationen verkade i mitt tycke tung och till färgen oklar. Bifallet var stort och efter sista akten närapå extatiskt, med framropning av författaren och blommors mängd både till honom och rollinnehavarna.

E. A.

"Kenraaliluutnantti T. J. A. Heikkilä" Kansanteatterissa.

Simo Penttilän näytelmäutuus: "Ferguzan kukka ja kenraali".

Jos arvostelija ryhtyisi selostamaan Simo Penttilän seikkailukomedian juonta, tekisi hän huonon palveluksen teatteriyhteisölle, näytelmään liittyvä "jännitys" katoaisi. Sitäpaitsi juoni onkin tällaisessa näytelmässä sivuseikkä siitä huolimatta, että katsoja joutuu seuraamaan kolmessa näytöksessä mitä erilaisimpia meksikolaisia yllätyksiä vajaan vuorokauden aikana. Seikkailut aloitetaan illalla ja lopetetaan aamun koittaessa. Päähenkilönä on Simo Penttilän romaaneista tunnettu suomalainen kenraaliluutnantti T. J. A. Heikkilä, jonka yllättävät seikkailut saavat useasti parodiamaisen luonteen. Rakenteeltaan näytelmä on kiinteä ja vuoropuhelu näppärää. Nähtävästi suomenkielinen näytelmäkirjallisuus tulee toistaiseksi antamaan parastaan vain keveän huvinäytelmän alalla. Simo Penttilän seikkailukomedialle saa nauraa sydämensä pohjasta, eikä ainoastaan hullunkurisille tilanteille niinkuin tavallisesti suomalaisissa pilailuissa, vaan myöskin monille muille seikoille, esim. äärimmilleen kehitetylle miehekkyydelle. Mies, oikein suurin kirjaimin kirjoitettuna, joutuu monella tapaa näyttelemään suurenmoisia ominaisuuksiaan.

Hugo Hytösen ohjaus oli viritetty sentimenttaalisesti jännitys näytelmän sävyyn, vain silloin tällöin painuu liikatuenteellinen jännitys niin, että kylmien väristysten sijasta katsoja saakin purskahtaa vapauttavaan nauruun. Mutta parodiointissa on säilytetty herkullinen kohtuullisuus, kauhu- ja nauruvaikutelmia tarjotaan juuri sopivina annoksina. Älykkäästä ohjauksesta on annettava täysi tunnustus.

Kenraali Heikkilän koreassa univormussa pröystäili Kaarlo Kytö, joka monia operettiosiaan ajatellen ehkä hyvinkin halukkaasti kerran lisäsi osaansa niin paljon kireätä maskuliinisuutta, järkähtämätöntä pelottomuutta, suurieleisyyttä ja mahtipontisuutta, että sai katsojansa hilpeiksi eikä tunteileviksi. Jalmari Rinne kapteenina ja Heikkilän adjutanttina tyytyi esittämään jäyhää, hyvätuulista, suoraviivaista sotilasta. Leo Lähteenmäki luutnantti Estebamina, jolle toveri väkisin työntää "imettävää" tuontuostakin suuhun liiallisen löyhäsuisuuden vuoksi ja joka itse rakastaa sekä seuraa että viiniä, valloitti yleisönsä täydellisesti. Totisin ilmein ja haikein äänin esitetty kolmannen näytöksen juopuneen monologi tragikoomilaisista seikkailuistaan oli oivallinen näyte tämän nuoren näyttelijän luontevasta keskustelutaidosta ja osaansa eläytymisestä. Yleisö nauroi aivan ratketakseen.

Nämä kolme kumppanusta hallitsevat niin täydellisesti näyttämöä, että muiden suoritukset joutuvat vain maustamaan ja täydentämään esitystä.

Martta Kontula oli mustatukkaisena ja siirona signoritana miellyttävä ja herttainen, niinkuin tavallisesti nuoren tytön osissaan, eikä meksikolaisesta tulisuuksikaan puuttanut. Vaistomaisesti kapasi kuitenkin kenraalin pöyhkeilevän kukkomaisuuden vastapainoksi naivia naisel-

lisuutta siihen tapaan, että se olisi lähentynyt koomillisuutta, mutta sellaiseen rohkeaan tekoon kuin itsensä naurettavaksi tekemiseen uskaitavat vain harvat nuoret ja kauniit näyttelijättäret. Elsa Rantalaisella sensijaan on rohkeutta olla rumakin ja päästellä aivan hirvittäviä naisellisia huutoja ja kotkoituksia. Tällä kertaa hän esitti touhukasta vanhaa ja lihavaa neekeripalvelijattarta.

Kaarlo Angerkoski esiintyi eksoottisena teatterikonnana hiipivin, pehmein askelin ja välähtelevin silmäkulmin. Jallu Syrjänen sensijaan oli vähemmän aktiivinen konnamaisuudessaan ja saikin anteeksi kolttosensa näytelmän lopussa, etupäässä tosin tyttärensä vuoksi. Kaarlo Saarnion asekauppias oli porvarillisen rauhallinen niinkuin tilanomistaja, joka pienellä ratsastusretkellään oli eksynyt odottamattomaan seikkailuun.

Yleisö otti riemastuneesti vastaan Simo Penttilän esikoinnäytelmän, kirjailija ja näyttelijät kukitettiin tietysti asianmukaisesti esityksen päätyttyä.

S-K.K.

Iloinen operetti-ilta

u. S. Koitossa.

Helsingin Kansanteatteri esitti syyskauden ensimmäisenä uutuuksena eilen Koitossa amerikkalaisen operetin *Lainavaston tyttö*, joka osoittautui repäisevän hauskaksi. Tekstiin on kokonaista kolme kynäilijää käyttänyt kekseliäisyyttä — *Fields, Robbins ja Croy* — ja musiikkikin on kahden säveltäjän, *Vincent Youmansin ja Erik Fiehnin* käsialaa. Tällä kertaa ei pidä kutiaa sanalasku: kuta useampi kokki, sitä huonompi soppa, sillä tekijät ovat tosiaankin saaneet operettikeitokseensa sekä makua että sakoa. He ovat heittäneet reippaasti yli laidan kaiken ruhtinaallisen sentimentalismin, jota opereteissa on kyllästyttävän runsaasti tarjottu, ja rakentaneet reippaasta merimiesaiheista kansanomaisen burleskia iloittelua viljelevän musiikaalisen farssin, jossa ei ole pisaraakaan liikaa tunteellisuuden siirappia. Musiikki ei tavoittele korkeuksia eikä syvyyksiä, mutta korostaa reippaasti ja soinnikkaasti vauhdikasta ja sukkela tekstiä. Suomenostyön oli taitavasti suorittanut *Laura Kivijärvi*.

Eilisen illan menestykseen vaikutti kuitenkin ratkaisevasti Kansanteatterin oivallinen esitys, jonka oli ohjannut *Eine Laine*. Esityksessä oli alusta alkaen voitollisen hyväntuulisuuden sävy, siinä oli mukaansatempaavaa vauhtia ja riemullisen koomillisia käänteitä — täysosumia, jotka synnyttivät katsomossa raikuvia naurunpuuskia, sillä Koitossa ei kainostella päästää naurua valloilleen. Illan menestys oli pääasiassa *Siri Angerkosken* ansiota, verrattoman koomikon, jonka rehevä luonnehtimiskyky ja voitollinen hyväntuulisuus on ainoalaatuista meillä, mutta jota vain haluaisi nähdä kirjallisesti arvokkaammassakin näyttämötehtävissä. Miellyttävä tuttavuus oli teatterin nuori lupaava operetti-ingénue *Malmi Vilppula*, joka lauloi komeasti sekä näytti

tehti luontevan herttaisesti ja herkästi. Kaarlo Kytö on kehittänyt edelleen ja linn maatautosopettajaksi — ei Penttilän — **Pert-Pohjan kiert. maamieskon-** si hakea aina työkauden alkun asti. Musiikki on parhailtaan ja voi oppiaak-taessa optiston johdaja, os. Olava. Hake-myöskin antaa lähempää tietoa pyydet-tää KARKKIE NÄYTTÄMÖN HIRSIKSI KUEN

„Laivaston tyttö“ Koitossa.

H. S. I.

Ensimmäisenä tänä syksynä Kansanteatteri ehätti tuomaan parrasvaloon ohjelmauutuuden. Se tapahtui eilisiltana Koitossa. Uusi ohjelma purjehti parrasvaloon merimiesoperetti-lipun alla ja nimellä „Laivaston tyttö“.

Se on „musiikkifarssi“ taikka „musiikkifarssi“ — kumpaisenakin aivan *à l'américaine* —, ja sen helppotajuiseksi iskusävelmiksi pyrkivästä musiikista vastaavat hrat Vincent Youmans ja Erik Fiehn, kun taas teksti ilmoitetaan kolmen herran — Herbert Fieldsin, Leo Robbinsin ja Clifford Creyn — yhteiskäsialaksi. Siinä on tilanteellista leikkillisyyttä, vieläpä hiven kriminalistista jännittäväisyyttäkin laulujen, tanssien ja marssien verukkeeksi, filmaattisen nopeita ympäristövaihdoksia ja burleskia komiikkaa kukkuramitoin. Ainoana tarkoituksena on yleisön huvittaminen revyytä ja varieteeta yhtenäisemmällä ja näyttämöllisemmällä hyvävakuutisuudella.

Ja tämä tarkoitus on saavutettu. Eilisen katsomon riemullisesta mielialasta ja alituisen ilmoille puhkeavista suosiosoituksista päättäen „Laivaston tyttö“ tulee kauan ja perusteellisesti huvittamaan suomalaistakin yleisöä.

II.

Esitys olikin valloittava ripeässä vauhdikkuudessaan, hauskassa värikkyydessään ja oikeaotteisessa vallattomuudessaan.

Eine Laine varmisti asemansa ensimmäisenä meikäläisenä operettiohjaajana. Hän todisti osaavansa koristeellisen kehystyksen ohella muotoilla sekä kohtaukset että henkilöhahmot iloittelevireisiksi ja vauhtiin pakottomasti taipuviksi. Lyhyesti: hän näytti, miten tällaista huvia on tarjottava.

Ohjaajan avustajista on erityisesti mainittava balettimestari Alexander Saxelin, jonka hauskasti sommittelemat numerot ja jo sangen hyvin trimmatut tanssijat lisäsivät tehoa. Ja myöskin kapellimestari Yngve Ingmanille on annettava vilpityn tunnustus rytmikkäätä reippaudesta.

III.

Näyttämöä hallitsi muuten ylivoimaisesti Siiri Angerkoski, jonka „Lavinia“ rohkean burleskina, mutta samalla mehevänä ja todella humoristisena karikatyyrinä oli riemastuttava luomus. Se todisti luojansa olevan meidän kaikkein huomattavimpia kykyjämme leveän komiikan alalla.

Muista esiintyjistä — osaluettelo oli moniniminen — mainittakoon ensimmäisenä nuori Malmi Vilppula, joka kauniin lauluäänensä ohella kiinnitti huomiota lupaavilla välittömän herkkyyden välähdyksillä. Niinikään on muistettava Ossi Korhosen tuoma korsi yhteiseen ilonpidon kekkoon, se kun oli erittäin lystikäs. Aino Lohikoski oli herttaisen luonteva missiroolissaan ja Anni Hämäläinen onnistunut osansa mukainen edellisen vastakohta. Smithkolmikossa oli Kaarlo Kytö laulava Bill (kaunista „Merimies, minne ties sinut vienee“ ei turhaan vaadittu toistettavaksi), Fritz-Hugo Backman naurava Bob ja Vilho Auvinen naurattava Boss. Rita Brownin osassa olevan Sylvi Palon panimme myöskin erityisesti merkille.

E. K—vi.

„Maria Stuart“

Kansanteatterissa.

M. S. I.

Ei liene uudenajan historiassa nais-hahmoa, joka suuremmassa määrässä kuin Maria Stuart olisi kiehtonut runoilijain mielikuvitusta. Kolmen vuosisadan ajan hänen elämäntarinansa on antanut aiheita draamoihin, runoihin ja romaaneihin. Ja kuitenkin hänen vaeluksessaan on varsinaisesti vain pari, kolme vuotta, joiden aikana hän on se Maria Stuart, joksi kolmen vuosisadan draamat, runot ja romaanit ovat hänet tehneet.

Kolmanteenkolmatta vuoteensa hänen elämänsä kului tyynenä virranjuoksu-na. Mutta sitten yhtäkkiä syttyi intohimo; se hehkutti hänen tunteensa, jotka kuohuivat yli äyräitensä ja veivät hänet niille väkivaltaisille poluille, joilla vain vietit ja vaistot vallitsevat. Paloa ei kestänyt kauan, mutta se oli sitä rajumpi. Ja kun se väleä sammui, oli sen tullessa palanut kokonainen elämä. Mutta tämän palon liekeistä runollinen silmä erottaa ne korkean murhenäytelmän klassilliset kaaret ja pilarit, joiden holveissa elämänlaulu saa kohtalon kumeat kait.

II.

Tietysti runon Maria Stuart on monessa suhteessa toinen kuin historian Maria Stuart. Mutta molemmissa hahmoissaan hän on ennen kaikkea nainen, ja molemmilla tahoilla hän on joutunut koko aikakautensa juonien keskipisteeksi —: nainen, joka kamppailee intohimojen ja romanttisten unelmien ristiaallokossa, ja aikakausi, jota hallitsevat Machiavellin ihanteet ja myöhäisrenessanssin menettelytavat.

Schiller on unelmoinut Maria Stuartin sen „ikuisesti naisellisen“ ihannoitukseksi edustajaksi, jota romantikot palvoivat ja johon Musset'n siivekäs sana *trois fois féminin* kohdistuu. Hänen draamassaan kuningatar on jo menettänyt kruununsa ja valtakuntansa. Hän on vankina. Häipynyt on kaikki, mikä aikoinaan nostatti intohimojen pyörremyrskyt. Kärsimyksen kirastulella sielu on kirkastunut. Sovituksen sädekehä on syttynyt, elämän erheet ovat unoh-tuneet, ja viattomana ja puhtaana Maria Stuart käy kohti elämänsä murhenäytelmän täyttymistä.

III.

Tempora mutantur . . ., ja aikojen mukana muuttuvat myöskin runollisten arvojen arvioinnit.

Kun nerokas kriitikko Hjalmar Neiglick v. 1884 kirjoitti loistavan arvostelunsa Ida Aalbergin suuresta Maria Stuart-tulkinnasta, sanoi hän, että „Saksan ulkopuolella tämä pitkäveten romanttis-historiallinen draama tuskin enää voi pysyä pystyssä, jollei nimiosaa näytellä täydellisesti“.

Se oli silloin. Nyt „romanttinen historiallisuus“ on joutunut edullisempaan valoon, ja Schillerin osakkeet ovat taas nousseet. (Parastaikaa myöskin Tukholman Dramaattinen teatteri valmistautuu tuomaan „Maria Stuartin“ parrasvaloon.) Toisinaan sanotaan „Goethe und Schiller“, toisinaan „Goethe aber Schiller“ . . . Mutta miten sanottaneenkaan, siinä pitää Neiglickin sana aina paikkansa, että tämän runodraaman näyttämöllisen elämän ehtona on nimi-osan (ja myöskin „vastavoiman“ ruumiillistuman, Elisabetin) pätevä ja vakuuttava tulkinta

IV.

Kansanteatterissa näyttelee Emmi Jurkka Maria Stuartin ja Eine Laine Elisabethin. Eilinen ensi-ilta ei kuitenkaan ollut pääroolin, vaan Burleighin,

jonka hahmossa Hugo Hytönen vietti 25-vuotista taiteilijajuhlaansa. Näin ollen arvostelija tällä kertaa luovuttaa sananvuoron juhlan selostajalle.

Erkki Kivijärvi.

*

Hugo Hytösen taiteilijalaadun tunnemme jyräväksi. Näin ollen Schillerin monumentaalinen murhenäytelmä „Maria Stuart“ muodostui varsin sopivaksi liikkuma-alaksi hänen taiteelleen eilisessä lahjanäytännössä. Juhliva taiteilija oli vaatimaton: hän ei näytellyt taiteilijajuhlissaan mitään pääosaa, ei soittanut ensimmäistä viulua, mutta vakuuttavasti kaikui hänen bassosoittimensa näytelmän polttopisteiden lomitse. Burleigh edustaa näytelmässä sen ehdottominta kohtalontekijää ollen näytelmän selväpiirteisin luonne. Hugo Hytönen edusti tätä luonnetta kuin graniittiin hakattu veistos. Hänen tulkintansa oli kauttaaltaan luotettavaa työtä, persoonallisessa panoksessaan harras, äänenpainoiltaan miehekäs, vaikutuksessaan tehokas.

Pitkö Neiglickin edellä mainittu sana paikkansa? Kyllä, — ja siitä seuraakin Kansanteatterin „Maria Stuartin“ elämisen oikeutus. Niin vaativuuden näiden kahden vastavoimaisen naishahmon, Maria Stuartin ja kuningatar Elisabetin näyttämöllinen tulkinta Schillerin tragediassa on, niin kunniakkaasti teatteri saattoi tuleen kaksilahjakkainta näyttelijätärtään. Hälitsevä hahmo Maria Stuart oli uuden voitto Emmi Jurkalle, joka loihti esiin syvän, tulisen intohimoisen ja eeterisen sielukkaan kuvan tästä skottien onnettomasta kuningattaresta ja Schillerin kiehtovasta naishahmosta. Eine Laineen Elisabet oli ennen kaikkea Schillerin romanttinen Elisabet, päätöksensä voimakas ja sieluntaistelussa inhimillinen. Kaarlo Kytö ja Fritz-Hugo Backman ansaitsevat muutenkin hyvästä osaluettelosta erikoisen maininnan eleyissä ja uutta luovissa osissaan. Lavastuksessa oli Lasse Elo luonut koko uhkealle rakennelmalle koruttoman vaikuttavat puitteet. Kokonaisuudesta vastasi johtaja Eino Salmelainen.

Juhlapukuinen yleisö osoitti 25-vuotiaalle näyttelijälle pitkin iltaa suurta suosiota. Kukkia, laakereita, kättentaputuksia, vakavia ja leikkisiä puheita, lahjoja ja jälleen kukkia. Ensimmäisinä astuivat näyttämölle Ruth Snellman ja Uno Laakso tuoden Kansallisteatterin näyttelijäin kukkaistervehdyksen. Laakeriseppeleitä ojensi rouva Jorma Suomen Näyttelijäliiton puolesta ja maisteri Harvia Kansanteatterin henkilökunnan ja johtokunnan puolesta. Viipurin Kaupunginteatteri ojensi vielä laakerit ja Ylioppilasteatteri kunnioitti juhlijaa ansiomitalein. Lopuksi nykyiset näyttelijätoverit, toiset näyttämöpuvissa ja toiset „privaatissa“ toivat lahjansa, komean ryijyn Eino Jurkan omistaessa sanansa kunnioitetulle työtoverille.

V. R—s.